

Bij discussies over seksuele mores zoals de affaire-Derksen wordt gretig verwezen naar de jaren zestig en zeventig. Toen mocht dat nog, was men ruimdenkender. Maar is dat wel zo? „De samenleving was echt niet zo bevrijd en rebels zoals de mythe van de jaren zestig veronderstelt.”

‘Kaarsincident had ook in die tijd niet gekund’

H

die tijd, maar maakt de fout iedereen over een kam te scheren. Het kaarsincident zou nu, maar ook in die tijd, niet kunnen. Grensoverschrijdend gedrag was ook in de jaren zestig en zeventig not done. Fatsoen, zedelijkheid en zelfbeheersing waren de norm. Tegelijk was er tegenwicht: een subcultuur van opstandige, rebelse jongeren die wilde provoceren en lak had aan regelgeving. Binnen die cultuur dachten vooral mannen vogelvrij te zijn. Ze gebruikten de seksuele revolutie, de opkomende emancipatie van vrouwen en het ontbreken van geestelijke ankerpunten als excuus om grenzen te overschrijden. Onder die subcultuur was zo'n ontboezeming zoals Derksen vorige week deed vanzelfsprekend. Dit betekent niet dat dit door iedereen zo werd gezien. Voor veel vrouwen was die periode geen feest. De samenleving was echt niet zo bevrijd en rebels als de mythe van de jaren zestig veronderstelt."

Uitgelachen

Van Stokkom denkt niet dat een vrouw zou worden uitgelachen als ze in de jaren zeventig melding zou maken van ontucht of verkrachting. „In ieder geval niet door de rechterlijke macht, waar in die periode een cultuur van fatsoen heerste. Ook toen zou de kaarskwestie niet zijn weggelachen. Hooguit in die subcultuur waar ik het eerder over had, zou hoongelach klinken. Eigenlijk net zoals de gasten aan de talkshowtafel vorige week de ontboezeming weglachten.” Strafrechtadvocaat Job Knoester denkt evenmin dat het incident in de jaren zeventig zou worden weggelachen. Wel meent hij dat de ontboezeming vijftig jaar geleden anders zou worden beoordeeld dan nu. „Of Derksen er toen mee weg zou komen, is discutabel. De wet is veranderd. Voor verkrachting was een halve eeuw geleden geslachtsgemeenschap vereist. Daar was in het eerste verhaal van Derksen, penetratie met een kaars, geen sprake van. Voor ontucht is de wet in 2002 aangepast en aangescherpt. Aan de wet is toegevoegd dat het strafbaar is wanneer je seksuele handelingen verricht bij iemand die in staat van verminderd bewustzijn verkeert. De wetgever bedoelde daar iemand mee die onder invloed is van drank of drugs. Zou het incident nu plaatsvinden, dan bestaat er geen twijfel over en is het strafbaar. Vijftig jaar geleden zou het voor het openbaar ministerie (OM) veel moeilijker zijn de zaak hard te maken.” Knoester is van mening dat het geen zin heeft de zaak verder te onderzoeken. Mocht het OM anders besluiten, dan vindt

hij het een klap in het gezicht van de zedenslachtoffers van nu. „Een onderzoek naar iets dat verjaard is voegt niks toe aan de MeToo-discussie. Net zoals het niets toevoegt dat Derksen nu gecanceld wordt. De door Derksen beschreven ontboezeming is niet fraai, maar ik vind wel dat dit geluid er moet zijn. De MeToo-discussie is gebaat bij een debat op het scherpst van de snede, met mensen die de rand opzoeken en eroverheen gaan. Alleen dan weet je waar de grens van het toelaatbare ligt. Ik hoop dat Vandaag Inside terugkeert om bij te dragen aan balans. Er kunnen alleen dingen veranderen als je mensen niet monddood maakt. Waar je twintig jaar geleden Menno Buch en Theo van Gogh had, zo heb je nu Johan Derksen. Je kunt ze smakeloos vinden, maar zulke uitschieters heb je nodig. Heb je die niet, dan domineert slachtofferschap en is het wachten op de volgende beschuldiging die zonder rechtspraak iemands leven ruïneert. Mensen cancelen is niet de oplossing. Zo slaat de MeToo-discussie door.”

Zou de ontboezeming van Derksen twintig jaar geleden ook zulke gevolgen hebben gehad? Knoester denkt van niet. Van Stokkom deelt die mening, maar voegt wel toe dat hij denkt dat de gevolgen van korte duur zijn. „Ik denk dat het televisieprogramma snel weer in een andere vorm terugkeert. Dat zag je na die Akwasi-affaire ook. De cultuur van vrijpostigheid, het ouwe-jongens-krentenbrood, lacherig doen over grensoverschrijdend gedrag, is lucratief. Rebelle en opstandigheid is het handelsmerk van Derksen. En dat verdienmodel vindt in de media en op de commerciële televisie gretig aftrek bij een groot deel van de masculiene bevolking. Net zoals je dat nu ook ziet in de wereld van de rappers.” De socioloog vindt het een

zorgelijke ontwikkeling en vindt niet dat roepoeters als Derksen bijdragen aan een scherp debat. „Sterker: zulke types hebben lak aan de zelfcorrigerende functie van publieke meningsvorming. De macho mannencultuur wint aan terrein. Ik durf zelfs te stellen dat die cultuur van vrijpostigheid in de vermaakindustrie meer mainstream is dan in de jaren zestig en zeventig. En net zoals dat voor vrouwen toen niet zaligmakend was, zo is het dat nu ook niet. Het verschil met vijftig jaar geleden is wel dat vrouwen en minderheden zich meer laten horen, zelfbewuster zijn en zich minder schikken. Ze maken zich sinds de jaren zestig hard voor gelijkheid, en dat zullen ze blijven doen.”

Ruimdenkender

Tijd, mensen, de cultuur; het is aan verandering onderhevig. Maar betekent dit dat we vroeger, in de jaren zestig en zeventig, ruimdenkender waren? Dat er toen meer mocht? Het is maar vanuit welk perspectief je het bekijkt. En dat is nu net wat het Nederland van nu gemeen heeft met het Nederland van toen. De afgelopen week waren er heel wat discussies over de kwestie Derksen, maar zelden werd een mening bijgesteld. Alsof de oordelen vooraf al vastliggen en slechts wachten op een aanleiding om naar de oppervlakte te borrelen. In die zin is het een spiegel van deze tijd waarin beschietingen vanuit de loopgraven een vorm van entertainment zijn geworden. Net zoals het tijd wordt dat we in discussies niet telkens naar het vergoelijkte verleden grijpen, zo wordt het ook tijd dat we niet te rooskleurig kijken naar onze eigen mening en ons voeden met andere perspectieven. Pas dan zou een begrip als ruimdenkend betekenis krijgen.

Kompas

Is het beeld dat Derksen schetst juist? Was die tijd te gek? Klopt die bloemlezing, stranden met topless vrouwen zover je kunt kijken? Was het een walhalla waar het voorbehoedsmiddelen regende, een vrijelijk paradijs waar het Oude Testament werd vervangen door Ik, Jan Cremer en het Nieuwe door Turks Fruit? Volgens socioloog, filosoof en publicist Bas van Stokkom is het beeld dat veel mensen van die tijdsperiode hebben te rooskleurig. „Het zesde en zevende decennium was niet voor iedereen een oneindige summer of love. Derksen verwijst graag zaligmakend naar

“

Die cultuur van vrijpostigheid in de vermaakindustrie is meer mainstream dan in de jaren zestig en zeventig.

socioloog Bas van Stokkom

REAGEREN?

kristel.schreurs@delimburger.nl